

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Освітньо-науковий рівень – доктор філософії

**Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини»**

Спеціальність – С1 « Економіка та міжнародні економічні відносини

Освітньо-наукова програма «Міжнародні економічні відносини»

КИЇВ – 2026

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Освітньо-науковий рівень – доктор філософії

**Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини»**

Спеціальність – С1 « Економіка та міжнародні економічні відносини»

Освітньо-наукова програма «Міжнародні економічні відносини»

Голова предметної комісії

Олена ПРИЯТЕЛЬЧУК

Гарант

освітньо-наукової програми

Антон ФІЛШЕНКО

КИЇВ – 2026

Розробники програми:

Філіпенко Антон Сергійович, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор

Заблоцька Ріта Олександрівна, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор

Мазуренко Валерій Іванович, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор

Поліщук Ліна Сергіївна, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, к.е.н., доцент

Ухвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка 12 травня 2026 року, протокол № 11

Т.в.о.директора

Олена ПРИЯТЕЛЬЧУК

Гарант освітньо-наукової програми

Антон ФІЛІПЕНКО

ВСТУП

Вступники на освітньо-наукову програму «Міжнародні економічні відносини» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії) зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» складають усний вступний іспит зі спеціальності.

Програма вступного іспиту до аспірантури укладена в обсязі стандарту вищої освіти магістра за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини(за спеціалізаціями)». Програма вступного іспиту зі спеціальності розроблена відповідно до вимог розділу V Правил прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2026 році, затверджених Вченою радою Університету 04.05.2026 (протокол № 12) та уведених в дію наказом ректора № 510-32 від 05.05.2026.

Програма затверджена на засіданні вченої ради Навчально-наукового інституту міжнародних відносин «12» 05 2026 року (протокол № 11).

Метою програми вступного іспиту є оцінювання рівня знань вступників та їхня здатність до здійснення науково-дослідної роботи, а саме: оцінювання теоретико-методологічної підготовки вступника; оцінювання здібностей вступника до науково-дослідної роботи; оцінювання наявних у вступника наукових і навчальних досягнень.

Форма проведення іспиту. Вступний іспит зі спеціальності проводиться в очному форматі в усній формі. Під час вступного іспиту зі спеціальності здійснюється відеозапис процесу проведення іспиту. Використання дистанційного формату допускається за рішенням Приймальної комісії для вступників, які перебувають на тимчасово окупованій території.

Структура іспиту. Вступний іспит зі спеціальності складається з трьох основних компонентів:

1) виконання блоку завдань з усною відповіддю, що містить два питання відкритого типу.

2) презентація дослідницької пропозиції, яка складається з таких елементів, як обґрунтування актуальності обраної теми дослідження, мети, об'єкта, предмета, завдань і методів дослідження, а також очікуваних результатів;

3) презентація наукових та/або навчальних досягнень відповідно до Порядку нарахування додаткових балів.

Тривалість іспиту. Тривалість виконання всіх компонентів іспиту

становить до 90 хвилин, з яких до 70 хвилин – виконання блоку завдань з усною відповіддю; до 10 хвилин – презентація дослідницької пропозиції; до 10 хвилин – презентація наукових та/або навчальних досягнень.

Схема формування оцінки. Результати виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності оцінюються за 200-бальною шкалою.

Формування оцінки за вступний іспит до аспірантури здійснюється за такою схемою:

Компонент іспиту	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Усна відповідь	0	140
Презентація дослідницької пропозиції	0	30
Наукові та/або навчальні досягнення	0	30

Підсумкова оцінка за вступний іспит зі спеціальності формується шляхом додавання оцінок за усну відповідь, презентацію дослідницької пропозиції, наукові та/або навчальні досягнення.

У разі отримання вступником підсумкової оцінки за вступне випробування до аспірантури зі спеціальності у межах 0–99 балів комісією ухвалюється рішення про негативну оцінку («незадовільно») за вступний іспит.

Критерії оцінювання.

Результати виконання блоку завдань з усною відповіддю, що містить два питання відкритого типу, оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
70 балів	Повна відповідь на одне питання
від 2 до 68 балів з кроком 2 бали	Неповна відповідь на одне питання
0 балів	Неправильна відповідь на одне питання

Результати виконання презентації дослідницької пропозиції оцінюються за такими критеріями:

1) Актуальність теми пропонованого дослідження, її відповідність спеціальності С1 « Економіка та міжнародні економічні відносини», Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2024-%D0%BF#Text>), піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» і «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість» (https://science.knu.ua/new/?page_id=4454).

Бали	Критерії оцінювання
6 балів	Тема пропонованого дослідження повністю відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні та піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»
5 балів	Тема пропонованого дослідження відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні та частково відповідає піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»
4 бали	Тема пропонованого дослідження частково відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні та відповідає піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»
3 бали	Тема пропонованого дослідження частково відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в

Бали	Критерії оцінювання
	Україні та частково відповідає піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»
2 бали	Тема пропонованого дослідження частково відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні та не відповідає піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»
1 бал	Тема пропонованого дослідження не відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні та частково відповідає піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»
0 балів	Тема пропонованого дослідження не відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні та не відповідає піднапрямам досліджень Комплексних наукових програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Демократія та резильєнтність економіки і суспільства» та «Національна безпека, оборона та стратегічна стійкість»

2) Якість формулювання теми та мети пропонованого дослідження.

Бали	Критерії оцінювання
6 балів	Тема дослідження сформульована у обсязі від 5 до 15 слів, репрезентує мету, об'єкті предмет дослідження, повністю відповідає спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», мета дослідження повністю корелюється із темою та є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи
5 балів	Тема дослідження сформульована у обсязі від 5 до 15 слів, репрезентує мету, об'єкт та предмет дослідження, відповідає спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», мета дослідження частково корелюється із темою та є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи

Бали	Критерії оцінювання
4 бали	Тема дослідження сформульована у обсязі від 5 до 15 слів, частково репрезентує мету, об'єкт та предмет дослідження, відповідає спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», мета дослідження частково корелюється із темою та є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи
3 бали	Тема дослідження сформульована у обсязі від 5 до 15 слів, частково репрезентує мету, об'єкт та предмет дослідження, відповідає спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», мета дослідження частково корелюється із темою та є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи
2 бали	Тема дослідження сформульована у обсязі від 5 до 15 слів, частково репрезентує мету, об'єкт та предмет дослідження, частково відповідає спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», мета дослідження частково корелюється із темою та є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи
0 балів	Тема дослідження сформульована з порушенням обсягу від 5 до 15 слів, частково репрезентує мету, об'єкт та предмет дослідження, частково відповідає спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», мета дослідження частково корелюється із темою та є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи - 1 бал. Мета дослідження не є реалістичною для досягнення у форматі дисертаційної роботи

3) Якість формулювання дослідницьких завдань.

Бали	Критерії оцінювання
6 балів	Дослідницькі завдання повністю відповідають меті, об'єкту та предмету дослідження та є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи
5 балів	Одне із дослідницьких завдань частково відповідає меті, об'єкту та предмету дослідження, але завдання є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи
4 бали	Одне із дослідницьких завдань не відповідає меті, об'єкту та предмету дослідження, але завдання є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи
3 бали	Два дослідницькі завдання частково відповідають меті, об'єкту та предмету дослідження, але завдання є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи

2 бали	Два дослідницькі завдання не відповідають меті, об'єкту та предмету дослідження, але завдання є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи
1 бал	Більше двох дослідницьких завдань не відповідають меті, об'єкту та предмету дослідження, але завдання є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи
0 балів	Більше двох дослідницьких завдань не є реалістичними для досягнення у форматі дисертаційної роботи

4) Якість опису методів дослідження.

Бали	Критерії оцінювання
6 балів	Методи дослідження сформульовані коректно, вичерпно, відповідають темі, меті, дослідницьким завданням, є релевантними для застосування у межах спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
5 балів	Методи дослідження сформульовані коректно, вичерпно, але один із запропонованих методів частково відповідає темі, меті, дослідницьким завданням, і є релевантними для застосування у межах спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
4 бали	Методи дослідження сформульовані коректно, але два із запропонованих методів частково відповідають темі, меті, дослідницьким завданням, і є релевантними для застосування у межах спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
3 бали	Методи дослідження сформульовані коректно, але один із запропонованих методів не є релевантним для застосування у межах спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
2 бали	Методи дослідження сформульовані поверхово, вони наближено відповідають темі, меті, дослідницьким завданням
1 бал	Більше двох запропонованих методів не є релевантними для застосування у межах спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
0 балів	Методи дослідження не відповідають темі, меті, дослідницьким завданням

5) Якість формулювання очікуваних результатів.

Бали	Критерії оцінювання
6 балів	Очікувані результати є повністю обґрунтованими, спираються на результати наявних наукових досліджень за заявленою темою, є реалістичними у форматі дисертаційної роботи
5 балів	Очікувані результати є частково обґрунтованими, спираються на результати наявних наукових досліджень за заявленою темою, є реалістичними у форматі дисертаційної роботи
4 бали	Очікувані результати є частково обґрунтованими, частково спираються на результати наявних наукових досліджень за заявленою темою, є реалістичними у форматі дисертаційної роботи
3 бали	Очікувані результати є частково обґрунтованими, проте не спираються на результати наявних наукових досліджень за заявленою темою, але є реалістичними у форматі дисертаційної роботи
2 бали	Очікувані результати є недостатньо обґрунтованими, частково спираються на результати наявних наукових досліджень за заявленою темою, але можуть бути досягнуті у форматі дисертаційної роботи
1 бал	Очікувані результати не можуть бути перевірені у форматі дисертаційної роботи
0 балів	Очікувані результати не сформульовані

Оцінювання наукових та\або навчальних здобутків вступника здійснюється за такими критеріями:

Порядок нарахування додаткових балів

за навчальні/наукові досягнення вступників до аспірантури

для здобуття освітнього і наукового ступеня доктора філософії

Навчальні та наукові досягнення	Код	Кількість балів
Диплом переможця чи призера міжнародної студентської олімпіади з фаху*	ДБ ₁	перше місце – 30 друге місце – 25 третє місце – 15
Диплом переможця чи призера Всеукраїнської студентської олімпіади МОН України з навчальних дисциплін, напрямів та спеціальностей*	ДБ ₂	перше місце – 15 друге місце – 10 третє місце – 5
Диплом переможця чи призера Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей*	ДБ ₃	перше місце – 30 друге місце – 25 третє місце – 15

Диплом переможця чи призера Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт МОН України з галузей знань і спеціальностей*		перше місце – 15 друге місце – 10 третє місце – 5
Диплом переможця чи призера Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт МОН України з галузей знань і спеціальностей (I тур – у разі відсутності II туру)*		перше місце – 7 друге місце – 5 третє місце – 3
Диплом переможця чи призера Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт НАН України з галузей знань і спеціальностей*	ДБ ₄	перше місце – 15 друге місце – 10 третє місце – 5
Диплом лауреата премії НАН України для молодих учених та студентів ЗВО за обраною галуззю знань*	ДБ ₅	15
Стаття у науковому виданні, включеному до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б) або у закордонному виданні (за обраною галуззю знань)**	ДБ ₆	10 (кожна стаття) 5 (якщо стаття має більше 2 співавторів)
Стаття у виданні, яке індексується у міжнародних наукометричних базах Scopus або WebofScience (за обраною галуззю знань)**	ДБ ₇	10 (кожна стаття)
Матеріали конференції, які проіндексовано у міжнародній наукометричній базі Scopus або WebofScience (за обраною галуззю знань)**		5 (кожен матеріал)
Участь у науковій конференції (за умови опублікування тез доповіді за обраною галуззю знань)***	ДБ ₈	2 (кожні тези)
Міжнародний патент на винахід за обраною галуззю знань***	ДБ ₉	30
Патент України на винахід за обраною галуззю знань***	ДБ ₁₀	20
Патент України на корисну модель за обраною галуззю знань***		10
Авторське свідоцтво на твір за обраною галуззю знань***		5
Диплом магістра/спеціаліста з відзнакою за обраною галуззю знань	ДБ ₁₁	5

*	Диплом, отриманий за період не більше трьох років до моменту вступу. Статус олімпіади визначається вченою радою факультету/інституту.
**	Зараховується одна стаття в одному номері журналу та одні тези однієї конференції Якщо співавторами статті чи тез доповіді є вступники, які обидва претендують на вступ за однією галуззю знань, кількість балів зменшується вдвічі.
***	За період не більше п'яти років до моменту вступу

Загальна сума балів за навчальні/наукові досягнення не може перебільшувати 30 балів:

$$ДБ_1 + ДБ_2 + ДБ_3 + ДБ_4 + ДБ_5 + ДБ_6 + ДБ_7 + ДБ_8 + ДБ_9 + ДБ_{10} + ДБ_{11} \leq 30$$

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

БЛОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО УСНОЇ ВІДПОВІДІ

ВСТУП

Предмет курсу “Міжнародні економічні відносини”.

Системність та об’єктивність міжнародних економічних відносин. Основні поняття та категорії і їх генезис. Загальна характеристика основних форм МЄВ. Теоретико-методологічна основа міжнародних економічних відносин сучасності. Зростання єдності світової цивілізації та світового господарства. Необхідність і значення вивчення історії міжнародних економічних відносин. Економічні зв’язки Давніх цивілізацій, античності, середньовіччя, індустріальної доби, постіндустріалізму.

Розвиток світогосподарських зв’язків на території сучасної України.

Вплив російсько-української війни на сучасні міжнародні економічні відносини.

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК СИСТЕМА

Міжнародні економічні відносини як наука та система знань. Цивілізаційний, формаційний та релігійно-міфічний підходи до історії людського суспільства і його економічних відносин.

Передумови формування індустріальної цивілізації та світового ринку. Роль географічних відкриттів у розвитку світового ринку. Зрушення у сфері виробництва та економічних формах суспільства. Перший промисловий переворот. Первісне нагромадження капіталу та його характерні риси. Зовнішня торгівля як джерело нагромадження капіталу. Жовтневий переворот у Росії та поділ світового господарства на дві протилежні системи.

Посилення процесу монополізації виробництва і капіталу. Поглиблення процесу інтернаціоналізації господарського життя. Необхідність відбудови системи світогосподарських зв’язків у повоєнний період. План Маршалла. Участь країн, що розвиваються, у світогосподарських процесах. Поділ світового господарства на “центр” і “периферію”. Нерівномірності розвитку та загострення суперечностей між ними. Зміни врозстановці силу світовому господарстві. Бреттон-Вудські угоди як основа функціонування повоєнної світової валютної системи. Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) – їх роль у розвитку міжнародного економічного співробітництва.

Зміни у масштабах, формах і напрямках вивозу капіталу. Створення змішаних компаній, пряме зарубіжне інвестування. Формування світових центрів економічної сили. Посилення ролі ТНК у світовій економіці. Стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі в повоєнний період.

Місце України в системі світового господарства. Особливості розвитку зовнішньоекономічних зв’язків України в умовах повномасштабного російського вторгнення.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

Світове господарство і національні економічні інтереси. Структурні рівні міжнародної економічної системи. Суб'єкти й об'єкти світогосподарських зв'язків.

Інтернаціоналізація господарського життя, глобалізація економічного зростання як чинники цілісності міжнародної економічної системи. Критерії і показники цілісності світового господарства. Інформаційно-технологічний спосіб виробництва, ноосферно-космічна цивілізація в системі світогосподарських зв'язків XXI століття. Вплив цифрової економіки, технологічних інновацій, екологічних змін на розвиток основних форм МЄВ.

Темпи і пропорції всесвітнього господарства. Тенденції формування світової економічної рівноваги. Механізми забезпечення світової економічної рівноваги. Протиріччя як рушійна сила формування світової економічної системи. Шляхи гармонізації міжнародних економічних відносин.

Глобальні мережі світового господарства, вартісні, виробничі, інноваційні, корпоративні, регуляторні. Трансформація глобальних мереж внаслідок російсько-української війни.

МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ І КООПЕРАЦІЯ ПРАЦІ

Міжнародний поділ праці як продукт індустріальної цивілізації. Взаємозв'язок світового ринку та міжнародного поділу праці. Міжнародний поділ праці – основа міжнародних економічних відносин. Одиначний, частковий та загальний поділ праці. Характеристика основних моделей міжнародної торгівлі: теорія абсолютних переваг А. Сміта, порівняльних переваг Д. Рікардо. Неокласична модель Хекшера Оліна-Самуельсона.

Парадокс Леонтьєва. Неотехнологічні моделі міжнародної торгівлі: монополістичної переваги, циклу життя продукту, внутрішньогалузевої торгівлі. Новітні моделі зовнішньої торгівлі (гравітаційна модель, модель нової економічної географії). Аналіз змін в системі МПП під впливом науково-технологічної революції та глобальної соціально-економічної трансформації. Діалектика міжнародного поділу та міжнародної кооперації праці і виробництва. Міжнародна кооперація виробництва як форма міжнародної кооперації праці. Проста, складна та комплексна форми міжнародної кооперації праці.

Міжнародний поділ праці як різновидність територіального поділу праці. Головні фактори розвитку міжнародного поділу праці в сучасних умовах: забезпечення умов зростання; економі національних витрат праці, заміщення матеріальних, фінансових, технологічних, інвестиційних, трудових ресурсів.

Міжнародна спеціалізація і кооперування виробництва. Економічна ефективність міжнародного поділу праці. Порівняльні і конкурентні переваги економіки України в МПП. Російська агресія в Україні і деформація в системі міжнародного поділу праці.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Інтернаціоналізація господарського життя – закономірність розвитку

цивілізації, рушійна сила становлення і розвитку системи всесвітнього економічного спілкування. Внутрішні і зовнішні фактори інтернаціоналізації виробництва і обігу. Суть і форми прояву інтернаціоналізації господарського життя.

Особливості інтернаціоналізації обміну. Нові явища в міжнародному поділі праці. Поглиблення внутрішньогалузевої спеціалізації у світовому господарстві. Міжнародна виробнича кооперація. Науково-технологічні фактори інтернаціоналізації. Критерії і показники інтернаціоналізації господарського життя. Динаміка експортної квоти в сучасних умовах.

Від інтернаціоналізації обміну до інтернаціоналізації капіталу і виробництва. Головні етапи і стадії інтернаціоналізації господарського життя. Формування міжнародних форм виробництва, інтернаціоналізація головних факторів виробничого процесу. ТНК і розвиток міжнародних виробничих зв'язків. Вертикальна та горизонтальна інтеграція в межах ТНК. Внутрішньофірмова міжнародна спеціалізація виробництва в сучасних умовах. Інтернаціоналізація фінансового капіталу.

Екстерналізація та інтерналізація виробництва. Правило інтерналізації Коуза. Проблеми та перспективи мультинаціонального виробництва. Розвиток та диверсифікація форм міжнародних економічних відносин як прояв процесу посилення інтернаціоналізації господарського життя у всесвітньому масштабі.

Особливості, критерії і показники транснаціоналізації виробництва. Індекс транснаціоналізації. Інтернаціоналізація процесу економічного зростання. Міжнародні господарські комплекси. Світовий характер сучасних продуктивних сил та його прояв в економіці України. Зміни в регіональних та світогосподарських зв'язках України в умовах російсько-української війни.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Об'єктивні передумови і фактори розвитку міжнародних інтеграційних процесів. Основні фази і стадії розвитку міжнародної економічної інтеграції: преференційна зона, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний і валютний союз, повна інтеграція. Економічні завдання та головні положення Римської угоди про "Спільний ринок". Організаційна структура ЄС. Створення митного союзу і розвиток зовнішньої торгівлі країн ЄС. Суть єдиної промислової політики. Проблеми аграрної інтеграції країн ЄС. Європейська валютна система. Єдиний Європейський акт. Маастрихтські угоди. Шляхи створення економічного і валютного союзу країн ЄС.

Західноєвропейська інтеграція і Україна. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Торгово-економічні відносини між ЄС та АКТ. Загальноєвропейське економічне співробітництво. ЄС-ЄАВТ: створення спільного західноєвропейського економічного простору. Середньоєвропейське економічне угруповання Вишеградська "четвірка". Чорноморська економічна зона, ОЧЕС. Інтеграційні процеси в Північній Америці (ЮСМКА).

Інтеграційні угруповання в країнах, що розвиваються. Південно-Східна Азія – АСЕАН; Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії /СААРК/; Південноамериканська економічна система /ПАЕС/; Спільний ринок країн Південного конусу /МЕРКОСУР/; економічні союзи в Африці, Магрибське

економічне співтовариство, митний і економічний союзи Центральної Африки /ЮДАЕК/ та ін. Причини та особливості інтеграційних процесів в країнах, що розвиваються. Перспективи участі України в міжнародних інтеграційних об'єднаннях. Вплив російсько-української війни на дезінтеграційні процеси сучасності.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ.СВІТОВИЙ РИНОК

Зростання ролі зовнішньої торгівлі в розвитку економіки окремих країн. Обсяг, структура і напрями зовнішньої торгівлі в сучасних умовах. Головні фактори зростання міжнародного товарообміну. Географічний розподіл зовнішньої торгівлі. Зміни в товарній структурі зовнішньої торгівлі. Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі між промислово розвинутими державами. Динаміка питомої ваги країн, що розвиваються, у міжнародній торгівлі. Проблеми реструктуризації зовнішньої торгівлі країн Східної Європи та нових незалежних держав. Місце нових індустріальних держав. Місце нових індустріальних країн у світовій торгівлі. Сучасні зарубіжні концепції з питань міжнародної торгівлі. Нерівномірність розвитку зовнішньої торгівлі. Зовнішня торгівля головних центрів економічної сили: США, Китаю, ЄС. Світова торгівля і ТНК. Послуги як найбільш динамічний сучасний фактор сучасної світової торгівлі.

Закономірності ціноутворення на світовому ринку. Ринкова вартість і ціна виробництва, інтернаціональна вартість і світова ціна. Особливості ціноутворення в сучасну епоху. Транснаціональні корпорації та їх вплив на процес ціноутворення. Інформаційні джерела про ціни. Множинність цін. Головні етапи розвитку ціноутворення після II світової війни. Нерівномірність руху цін на світовому ринку. Демпінгові ціни. Умови торгівлі та шляхи їх гармонізації. Методи та способи регулювання міжнародної торгівлі. Оподаткування у зовнішній торгівлі. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.

Зовнішня торгівля України. Проблеми поліпшення структури експортно-імпортних поставок. Головні фактори конкурентоздатності та їх реалізація в зовнішній торгівлі України. Роль продовольчого експорту України для країн Глобального півдня під час повномасштабного російського вторгнення в Україну.

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Інтернаціоналізація капіталу та виробництва в післявоєнний час. Обсяги, динаміка і структура прямих зарубіжних інвестицій. Географічний розподіл прямих зарубіжних інвестицій. Головні потоки міжнародного капіталообміну. Теорія прямих інвестицій і міжнародного підприємництва. Еклектична парадигма Даннінга. Тенденції розвитку міжнародної підприємницької діяльності. Проблеми і суперечності вивозу капіталу і посилення ролі транснаціональних корпорацій. Зміна питомої ваги головних економічних центрів у вивозі капіталу, форми і види зарубіжного інвестування. Діяльність міжнародних інвестиційних інститутів у галузі вивозу капіталу. Проблеми страхування та захисту зарубіжної інвестиційної діяльності.

Головні форми спільного міжнародного підприємництва. Транснаціональні корпорації, спільні підприємства, вільні економічні зони та їх роль у сучасному світовому господарстві.

Іноземні інвестиції в економіці України. Створення політико-економічних та нормативно-правових передумов розвитку міжнародної підприємницької діяльності на території України. Стратегічні напрями і механізми залучення іноземних інвестицій для повоєнної економічної відбудови України.

МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ

Рушійні сили розвитку сучасного виробництва, роль науково-технічного обміну в диверсифікації глобальних виробничих мереж. Науково-технологічна революція та її вплив на розвиток форм міжнародного економічного спілкування. Структуротворча функція НТР в системі всесвітнього господарства. Глобальний характер НТР, її масштаби, темпи. Форми, масштаби і структура міжнародних науково-технічних зв'язків.

Міжнародний обмін ліцензіями, "ноу-хау". Інжинірингові послуги в міжнародних економічних відносинах. Інформаційні ринки.

Основні форми розвитку міжнародної науково-технічної кооперації. Великі міжнародні науково-технічні програми. Наукова програма ЄС "Горизонт 2020". Міжнародна програма "Інформаційна ініціатива". Науково-технічні зв'язки Схід-Захід. Проблеми прискорення науково-технічного прогресу країн, що розвиваються. Міжнародний технологічний обмін. Формування технологічної моделі міжнародного поділу праці. Економічна ефективність міжнародного науково-технічного співробітництва. Інноваційний потенціал в системі оборонного комплексу України.

МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Світовий ринок робочої сили і міжнародна трудова міграція. Поняття міжнародної трудової міграції. Форми міграції робочої сили. Міграція робочої сили в системі міжнародних економічних відносин. Сучасні концепції міжнародної трудової міграції.

Основні риси і напрями сучасних міграційних процесів. Роль науково-технічної революції в розвитку міграції робочої сили, наукових і інженерно-технічних кадрів. Міжнародні корпорації і міграція робочої сили. Вплив економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці.

Основні міжнародні ринки робочої сили.

Транснаціональне регулювання ринку робочої сили. Сучасні центри міжнародного тяжіння робочої сили. Роль мігрантів в економічному розвитку країн імміграції.

Проблеми міждержавного розподілу трудових ресурсів. Боротьба за рівноправність іноземних робітників. Розгляд в ООН, МОП та інших організаціях питань впливу кваліфікованих кадрів з країн, що розвиваються, до розвинутих країн.

Міжнародна міграція робочої сили і платіжні баланси. Міграційні процеси в

Україні під час російсько-української війни.

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ І КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

Міжнародні валютно-фінансові і кредитні відносини як підсистема світового господарства. Підвищення ролі валютно-фінансових і кредитних інструментів у розвитку сучасних міжнародних економічних відносин. Основні структурні елементи міжнародної валютної системи, її характерні ознаки і головні тенденції розвитку. Основні платіжні засоби. Сутність і структура валютно-фінансової політики.

Режим валютних курсів і паритетів. Умови конвертованості валют. Валютні відносини. Механізм поповнення каналів міжнародного обороту платіжними засобами. Форми міжнародних розрахунків. Міжнародні валютні ринки і ринки золота. Міжнародні валютно-фінансові і кредитні установи і організації.

Основні типи міжнародних валютних систем. Бреттон-Вудська валютна система та її еволюція. Ямайська система. Валютно-фінансова система країн ЄС. Платіжні баланси і валютний курс. Проблеми міжнародної валютної ліквідності. Роль технології блокчейн і можливості використання криптовалют у глобальній економіці. Основні засоби регулювання платіжного балансу.

Суть і основні функції міжнародних кредитних відносин. Джерела і види міжнародних кредитів. Міжнародні ринки позичкових капіталів. Вартість і валюти міжнародного кредиту. Банки і небанківські інститути у міжнародних кредитних відносинах. Регулювання руху капіталу. Інвестиційні ризики внаслідок повномасштабного російського вторнення в Україну.

ВИРОБНИЧА І ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА СУЧАСНИХ МЕВ

Роль інфраструктури у формуванні цілісної системи сучасних МЕВ. Проблеми і тенденції функціонування міжнародної транспортної системи та її різних підсистем /морського, автомобільного, залізничного, трубопровідного та інших видів транспорту/. Характеристика ролі міжнародної інформаційної системи, яка забезпечує світовий виробничий процес. Система "Інтернет". Міжнародна система зв'язку, міжнародні системи статистики, міжнародні системи стандартизації та інші елементи інфраструктурної складової системи МЕВ. Міжнародні організації в галузі транспорту, зв'язку, інформації та інших Галузей інфраструктури. Важливі міжнародні угоди в галузі виробничо- інформаційної інфраструктури. Виробнича і інформаційна інфраструктура України як фактор диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків. Поточне та повоєнне відновлення виробничої та інформаційної інфраструктури України.

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Суть і об'єктивні передумови виникнення глобальних проблем світової економіки. Поняття "глобальні проблеми". Основні підходи до аналізу глобальних проблем. Неоднорідність проблем. Класифікація глобальних проблем світової економіки і причинно-наслідкові фактори їх формування.

Глобальні проблеми і їх вплив на світовий розвиток. Підходи до вирішення

глобальних проблем.

Гонка озброєнь як глобальна проблема. Продовольча проблема: масштаби і перспективи. Загострення світової екологічної проблеми на сучасному етапі. Проблема сировини і її вплив на світовий економічний розвиток. Глобальна енергетична проблема і шляхи її вирішення.

Соціально-політичні проблеми. Глобальні проблеми, пов'язані з подоланням наслідків колоніалізму і неокolonіалізму, відсталості, бідності і голоду. Група глобальних проблем техніко-економічного і економічного характеру. Глобальні проблеми світового господарства, які зумовлюються розвитком науково-технічного прогресу, освіти і культури, зростанням народонаселення, посиленням охорони здоров'я, необхідністю біологічної адаптації людини.

Питання забезпечення національного суверенітету в умовах загострення глобальних проблем світового господарства та повномасштабного російського вторгнення в Україну.

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Поняття загальної проблеми міжнародних економічних відносин. Основні загальні проблеми міжнародних економічних відносин. Єдність від-мінність глобальних проблем сучасності і загальних проблем міжнародних економічних відносин.

Проблеми зовнішньої заборгованості в міжнародних економічних відносинах. Соціально-економічні причини виникнення проблеми зовнішньої заборгованості. Форми, структура, масштаби зовнішньої заборгованості різних груп країн, можливості вирішення проблеми зовнішньої заборгованості. Моделі конверсії зовнішньої заборгованості.

Лібералізація світової торгівлі – загальна проблема сучасних МЕВ. Основні види тарифних і нетарифних обмежень у зовнішній торгівлі.

Контроль за діяльністю ТНК. Причини виникнення проблеми; національні рівні і міжнародне співробітництво в сфері контролю за діяльністю ТНК. Форми і методи контролю за діяльністю ТНК.

Концепція нового міжнародного економічного порядку /НМЕП/. Роль ООН у формуванні концепції нового міжнародного економічного порядку.

Позиції різних груп країн з проблем НМЕП. Основні напрями запровадження НМЕП. Суперечності НМЕП та його еволюція. Вплив економічних санкцій на Росію внаслідок її повномасштабного вторгнення в Україну.

ПРОГНОСТИЧНІ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА. ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ.

Характеристика основних футурологічних концепцій світового господарства. Прогнози розвитку світового господарства і системи міжнародних економічних відносин на середньострокову /10-15 років/ і довгострокову перспективу.

Динаміка основних світогосподарських процесів на період до 2030 року. Темпи

і пропорції розвитку світового господарства. Основні сектори світової економічної системи. Проблеми вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку окремих країн і регіонів. Прогнози руху основних видів ресурсів. Основні варіанти і сценарії світового економічного розвитку.

Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів.

Поняття економіко-математичної моделі. Формалізоване вираження взаємозв'язків між різними елементами системи МЕВ. Методологія і методика економіко-математичного моделювання різних підсистем МЕВ /торгової, валютно-фінансової, кредитної та ін./. Аналіз існуючих моделей світового господарства.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Загальні положення. Мета дослідницької пропозиції – довести, що вступник володіє необхідними теоретичними і практичними знаннями з обраного напрямку наукової діяльності. Зокрема, вступник до аспірантури повинен мати достатній рівень знань та навичок, необхідних для початку власних наукових досліджень, тому під час презентації необхідно:

- довести високий рівень знань з обраної наукової спеціалізації;
- продемонструвати здатність здійснювати самостійний аналіз фундаментальних і прикладних наукових проблем;
- сформулювати та обґрунтувати вихідні наукові положення та ідеї, що становитимуть основу майбутнього дослідження.

Дослідницька пропозиція повинна носити характер творчої самостійної науково-дослідної роботи. Виклад матеріалу не повинен обмежуватися лише описовим підходом до розкриття обраної теми, а має відображати авторську аналітичну оцінку стану досліджуваної проблеми та можливі варіанти її вирішення.

Дослідницька пропозиція демонструє здатність автора систематизувати теоретичний матеріал з обраної теми, творчо використовувати наукові ідеї та положення для методологічного аналізу проблематики, у якій планує спеціалізуватися.

У дослідницькій пропозиції мають бути сформульовані та обґрунтовані задачі, що будуть покладені в основу майбутньої дисертації, сукупність яких можна кваліфікувати як елементи нової ідеї або теоретичне обґрунтування питання, що матиме наукове або практичне значення.

Дослідницька пропозиція має висвітлити уміння вступника до аспірантури формулювати нові ідеї та здатність проводити самостійні дослідження. Тема дослідницької пропозиції обирається вступником самостійно (за погодженням із передбачуваним науковим керівником або із завідувачем профільної кафедри та з гарантом освітньо-наукової програми спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»).

Структура. Презентація дослідницької пропозиції складається з таких елементів, як обґрунтування актуальності обраної теми дослідження, мети, об'єкта, предмета, завдань і методів дослідження, а також очікуваних результатів.

Вимоги. Дослідницька пропозиція повинна відповідати вимогам до наукової публікації: бути вчитаною та акуратно оформленою, продемонструвати уміння застосовувати необхідний науковий апарат, а також мати список використаних джерел оформлений відповідно до вимог і належно оформлені посилання.

При оформленні дослідницької пропозиції дотримуватись вимог: шрифт Times New Roman, кегль -14, міжрядковий інтервал - 1, поля: верхнє і нижнє - 1,5 см, ліве - 2,5 см, праве - 1,0 см.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ.

**Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин**

Дослідницька пропозиція
за програмою доктора філософії
зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
«Назва теми майбутньої дисертації»

Виконав:

ПІБ, підпис вступника

Науковий керівник або завідувач кафедри:

ПІБ, підпис

Київ – 2026

ЛІТЕРАТУРА:

1. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: історія, теорія, політика – К., 2019.
2. Шнирков О.І., Заблоцька Р. О. Міжнародні економічні відносини. Конспект лекцій. 5-е видання. – Дніпропетровськ, 2018.
3. Розвиток новітніх форм міжнародної економічної інтеграції на початку ХХІ століття / О.І.Шнирков, А.С.Філіпенко, Р.О. Заблоцька та ін. За ред. О.І. Шниркова-К., 2016.
4. Процеси економічної дезінтеграції в сучасному світовому господарстві. за ред. О. І. Шниркова. К., 2018.
5. Ризики в сучасній системі міжнародних економічних відносин. За ред. О.І. Шниркова. К., 2021.
6. Економічна стійкість країн у глобальному господарстві. За ред. О.І. Шниркова. К., 2025.
7. Мілвард Б. Міжнародна торгівля і сталий розвиток. Пер. з англ. К., 2025.
8. Міжнародні економічні відносини. Практикум. За ред. О.І.Шниркова. К.. 2018.
9. Україна в міжнародних інтеграційних процесах /В.В. Копійка, М.С. Дорошко, В.І. Головченко та ін.: за ред. В.В. Копійки.- К.:ВПЦ“Київський університет”, 2015.
10. Економічні санкції у сучасному світовому господарстві: монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, Р.О. Заблоцька та ін.; за ред . О.І.Шниркова. К., 2019.
11. Діджиталізація сучасних міжнародних економічних відносин. Монографія. За ред. О.І. Шниркова. К., 2020 р.
12. Штучний інтелект і нейромережі. Харків, 2024.
13. Interdisciplinary in International Relations: Theory, Methodology, Evidence / Ed. by V. Kopyika, A. Filipenko, O. Toporkov. Cambridge Scholar Publishing, 2024.
14. Adams F.G. Globalization, Today and Tomorrow. – London & New York, 2011.
15. Applied Regression Models in the Social Sciences/ by Dudley L. Poston Jr (Author), Eugenia Conde .CUP, 2023.
16. Digital Trade for Development. OECD, UN, World Bank, WTO, 2023.
17. Handbook of Production Economics Editors: Ray S.C., Chambers R. G., Kumbhakar S.C. 2022.
18. Helleiner E. The Contested World Economy. Cambridge University Press, 2023.
19. Howell M. J. Capital Wars. The Rise of Global Liquidity. London, 2020.
20. Hull, I. et al. Quantum Technology for Economists, E-Book, 2024.
21. Jager H., Jepma C. Introduction to International Economics. Second Edition. - London, 2011.
22. Salvatore D. International Economics. Trade and Finance. International Student Version. Eleventh Edition. - Singapore, 2014.

23.Theory and Practice in the Interdisciplinary Production and Reproduction of Scientific Knowledge. ID in the XXI Century. 2023.

24.UKRAINE. Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) , February 2022 – December 2023. World Bank Group, 2024.

Електронні джерела:

1. World Trade Organization – www.wto.org.
2. IMF – www.imf.org.
3. World Bank – www.worldbank.org.
4. OECD – www.oecd.org.
5. Пошукова система бази даних EBSCO - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://search.ebscohost.com/>
6. Пошукова система наукових робіт РеПЕК - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.repec.org>
7. Сайт Державної міграційної служби України - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dmsu.gov.ua/>
8. Сайт Міжнародної організації з міграції - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iom.int>
9. Сайт Міжнародної організації праці - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ilo.org>
10. Сайт Світового Банку - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
11. Сайт Світової Організації Торгівлі - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.wto.org/>
12. Сайт Організації Економічного Співробітництва та Розвитку - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>
13. Сайт Міжнародного Валютного Фонду - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/>
14. Сайт Конференції ООН з Торгівлі та Розвитку - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/>

Періодика:

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин
2. Журнал Європейської економіки
3. Зовнішня торгівля: право та економіка
4. Українська інвестиційна газета
5. Applied Economics
6. Economist

7. European Foreign Affairs Review
8. Financial and Business News
9. The International Trade Journal
10. ILO. Yearbook of Labour Statistics
11. IMD. World Competitiveness Yearbook
12. IMF Working Papers
13. IMF. Balance of Payments Statistics Yearbook
14. World investment report
15. World Economic Outlook
16. World Migration Report
17. United nations world economic situation and prospects
18. UNCTAD key statistics and trends in international trade

Перелік питань до вступного випробування

1. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.
2. Валютні зони: модель Манделла-Флемінга.
3. Вплив економічних санкцій на Росію внаслідок її повномасштабного вторгнення в Україну.
4. Вплив російсько-української війни на дезінтеграційні процеси сучасності.
5. ГАТТ/СОТ: підсумки Уругвайського раунду та проблеми Дохійського раунду.
6. Глобальні проблеми в світовому господарстві та шляхи їхнього вирішення.
7. Глобальні та регіональні виробничі мережі.
8. Гравітаційна модель міжнародної торгівлі.
9. Динаміка і структура міжнародних інвестицій у першій чверті ХХІ ст.
10. Діджиталізація основних форм міжнародних економічних відносин на сучасному етапі.
11. Економіко-математичні моделі розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.
12. Економічна асоціація України з ЄС.
13. Зміни в регіональних та світогосподарських зв'язках України в умовах російсько-української війни.
14. Інвестиційні ризики внаслідок повномасштабного російського вторгнення в Україну.
15. Інтелектуальна власність у світовому господарстві: тенденції розвитку та регулювання.
16. Міграційні процеси в Україні під час російсько-української війни.
17. Міжнародна регуляторна кооперація.
18. Міжнародна торгівля. Теорема Рибчинського.
19. Міжнародна торгівля: модель Хекшера-Оліна.
20. Міжнародний валютний фонд: структура та трансформація функцій.
21. Міжнародні науково-технологічні розробки в системі оборонного комплексу України.
22. Міжнародні ринки капіталу: тенденції розвитку, структура, регулювання.
23. Міжнародні ринки робочої сили: тенденції розвитку, структура, регулювання.
24. Міжнародне сприяння поточному та повоєнному відновленню виробничої та інформаційної інфраструктури України.
25. Неокласична теорія міжнародної торгівлі.
26. Неотехнологічні моделі міжнародної торгівлі.
27. Неофакторна модель міжнародної торгівлі.
28. Основні економічні центри сучасного господарства.
29. Основні тенденції розвитку світової торгівлі на початку ХХІ століття. Посилення протекціонізму.
30. Особливості Бреттон-Вудської та Ямайської системи міжнародних валютних відносин.
31. Особливості зовнішньоекономічного регулювання в Україні на сучасному етапі.
32. Особливості зовнішньоторговельної політики країн, що розвиваються на початку ХХІ ст.

33. Особливості інтеграційних процесів в країнах, що розвиваються (на прикладі країн Азії, Африки, Латинської Америки).
34. Особливості розвитку економічного союзу країн ЄС на сучасному етапі.
35. Особливості розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України в умовах повномасштабного російського вторгнення.
36. Північно-американська інтеграція: сутність та проблеми.
37. Платіжний баланс: структура та регулювання.
38. Причини та головні центри міграції робочої сили в світовому господарстві.
39. Проблеми забезпечення національного суверенітету в умовах загострення глобальних проблем світового господарства та повномасштабного російського вторгнення в Україну.
40. Розвиток процесів міжнародної економічної дезінтеграції на сучасному етапі.
41. Роль продовольчого експорту України для країн Глобального півдня під час повномасштабного російського вторгнення в Україну.
42. Світовий ринок послуг: основні тенденції на початку XXI століття.
43. Система нетарифного регулювання світової торгівлі.
44. Стратегічні напрями і механізми залучення іноземних інвестицій для повоєнної економічної відбудови України.
45. Сучасна інтерпретація моделі абсолютних та порівняльних переваг.
46. Тарифи у регулюванні сучасної світової торгівлі.
47. Теорія специфічних факторів виробництва.
48. Технічне та фіто-санітарне регулювання у світовій торгівлі.
49. ТНБ: сутність та еволюція.
50. Трансформація глобальних мереж внаслідок російсько-української війни.
51. Фактори формування конкурентоспроможності національної економіки.

Приклади завдань вступних випробувань.

I. Обґрунтувати необхідність запровадження припущень в аналізі міжнародної торгівлі.

Основні припущення:

ПРИПУЩЕННЯ 1. Всі економічні агенти, зокрема фірми та споживачі, демонструють раціональну поведінку.

ПРИПУЩЕННЯ 2. У світі існує лише дві країни: Україна (позначається літерою U) та Польща (літера P). Також існує лише два товари: пшениця W і текстиль T. Означені товари мають ідентичні характеристики, і певна кількість кожного товару постійно споживається в обох країнах.

ПРИПУЩЕННЯ 3. Грошова ілюзія відсутня. Тобто вважається, що коли фірми приймають виробничі рішення, а споживачі споживчі, вони враховують зміну цін на всі товари, а не лише на деякі з них. А отже, вони не стають змінювати

свою поведінку, коли в економіці не відбулося жодних реальних змін.

ПРИПУЩЕННЯ 4. Кожна країна володіє однаковою кількістю факторів виробництва, а рівень технології залишається незмінним.

ПРИПУЩЕННЯ 5. В обох галузях та в обох країнах існує досконала конкуренція, при цьому відсутні зовнішні ефекти виробництва.

ПРИПУЩЕННЯ 6. Фактори виробництва можуть абсолютно вільно перемішуватися між двома галузями всередині країни.

ПРИПУЩЕННЯ 7. Смаки та уподобання групи споживачів можна зобразити з допомогою послідовного набору кривих байдужості.

II. Парадокс Леонтьєва. Пояснити суть і значення парадоксу Леонтьєва.

Емпіричну перевірку моделі Гекшера-Оліна здійснив американський економіст, лауреат Нобелівської премії з економіки В. Леонтьєв.

Задля цього він обчислив відношення величини основного капіталу і чисельності робітників в експортних та імпортозаміщувальних галузях економіки США у 1947—1951 рр.

Умови перевірки були такими: якщо висновки теорії Гекшера-Оліна правильні, а капітал у США відносно більш надлишковий, то (з урахуванням внеску всіх галузей) показник затрат капіталу в розрахунку на одного робітника (K_x/L_x) у стандартному наборі товарів, експортованих зі США, має бути вищий, ніж аналогічний показник (K_m/L_m) в імпортозаміщувальній продукції, що входить до стандартного набору товарів, імпортованих до США.

Парадоксальні результати, отримані Леонтьєвим, полягали в тому, що США продавали іншим країнам трудомісткі товари в обмін на відносно капіталомісткі.

$$K_x : L_x / K_m L_m = 0,77.$$

Отже, коефіцієнт становив усього 0,77, тоді як згідно з теорією Гекшера-Оліна, мав принаймні дорівнювати одиниці.

III. Розкрити практичне значення гравітаційної моделі міжнародної торгівлі:

Стандартне гравітаційне рівняння міжнародної торгівлі:

$$\text{Log}(\text{VOT}_{ij}) = \alpha + \beta_1 \log(\text{GDP}_i \times \text{GDP}_j) + \beta_2 \log(\text{GNPPC}_i \times \text{GNPPC}_j) +$$

$$+\gamma \log(\text{DIST}_{ij}) + \sum_k \delta_k \text{CNTG}_{ij}^k + \sum_r \eta_r \text{RGN}_{ij}^r + u_{ij}, \quad \text{де}$$

VOT_{ij} – обсяг торгівлі між країнами i та j ;

GDP_{ij} – валовий внутрішній продукт країн i та j ;

GNPPC_{ij} – валовий національний продукт на душу населення країн i та j ;

DIST_{ij} – транспортна відстань між країнами i та j ;

CNTG_{ij}^k – похибка розміщення;

RGN_{ij}^r – регіональна похибка;

u_{ij} – можливі помилки.

Розширене гравітаційне рівняння міжнародної торгівлі:

$$\ln T_{ij} = \ln K + \alpha \ln Y_{ij} + \beta \ln y_{ij} + \lambda \ln D_{ij} + \delta M_{ij} + \theta_1 + CD_{ij} + \theta_2 + ID_{ij} + \varepsilon_{ij}, \quad \text{де:}$$

T_{ij} – обсяг експорту з країни i до країни j ,

K – скаляр,

Y_{ij} and y_{ij} - ВВП та ВВП на душу населення країн i та j ,

D_{ij} , CD_{ij} and ID_{ij} - фізична, культурна та інституційна відстань між країнами,

Матриця M_{ij} – містить додаткові змінні, що характеризують ефекти від двосторонньої торгівлі такі, як спільні кордони, мовні та колоніальні зв'язки, участь у спільних торговельних об'єднаннях,

ε_{ij} – похибка.

Гарант ОНП «Міжнародні економічні відносини» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»

Д.е.н., професор

Антон ФІЛШЕНКО